

1A Kaart Appelbergen met daarop aangegeven het grote ven en het Kolthoffbospad.

Het Kolthoffbospad

Wie van u heeft wel eens wandeling gemaakt over het Kolthoffbospad? Ik verwacht, dat dit slechts een enkeling zal zijn en die enkeling zal zich waarschijnlijk niet eens gerealiseerd hebben dat hij of zij over het Kolthoffbospad liep.

Op de afgebeelde kaart ziet u een gedeelte van de Appelbergen. De kaart is van circa 1900. Rechts loopt de weg van Onnen naar Noord-laren. Aan de onderzijde liggen de Zuidlaarderweg (rood) en de Vogelzangsteeg. Het huis Vogelzang van de familie Meddens en de renbaan aan de Leemweg zijn duidelijk te zien. Tot het midden van de 19^e eeuw bestond het gebied van de Appelbergen uit heidevelden, die in bezit waren van de marken Glimmen en Onnen. Daarna werden de markgronden verdeeld en ontstonden kleinere percelen in particulier eigendom. De grens tussen de marken Glimmen en Onnen is op de kaart nog duidelijk herkenbaar als de zwarte lijn midden door het grote ven bij het door mij rood omcirkelde getal 3.8. Vandaar kunt u de grens goed volgen naar het noorden en het zuiden. Een opvallende vermelding op de kaart is het Gasthuisbosch tussen de Velakkersweg en de Appelbergenweg. Dit bos was eigendom van het gasthuis Weltevreden te Harenermolen, vandaar de naam.

Kom ik nu tot het Kolthoffbospad. Dat pad heb ik op de kaart aangegeven met een dikke blauwe lijn. Het pad loopt van de Leemweg naar de weg langs het Grote Ven, die ook wel de Turfweg wordt genoemd. Het monument voor de oorlogsslachtoffers vindt u aan die Turfweg ongeveer waar op de kaart 6.4 staat. De Turfweg komt tegenwoordig uit op de Hoge Hereweg bij het paviljoen Appelbergen. Het bosgebied(je), waarin het Kolthoffbospad ligt, is op de kaart duidelijk herkenbaar. Aan de westzijde grenst het gebied aan de oude markengrens Glimmen-Onnen en aan de oostzijde aan landbouwgronden. Tot 1903 is dit stuk bos eigendom van de houthandelaar Jacob van Bruggen uit Groningen. In dat jaar verkoopt hij het aan de Joodse koopman Jakob Mozes Benediktus Kolthoff uit Assen. Ik neem aan dat ook Kolthoff belang had bij het hout dat het perceel

1C Het grote ven in de Appelbergen.

1B Publicatie in het Nieuwsblad van het Noorden, 22 september 1970.

opleverde. Kolthoff blijft eigenaar tot 1942. Dan zien we ook in het kadaster de vertaling van de vernietiging van de Joden. De naam Kolthoff wordt doorgehaald en vervangen door de 'Niederländische Grundstücksverwaltung' te Den Haag. Jakob Mozes wordt op 29 oktober 1942 vermoord in het concentratiekamp Sakrau in Polen. Zijn zoon Benedictus op 31 januari 1943 in het kamp Seibersdorf, dat in de omgeving van Auschwitz ligt. Zijn vrouw Henderika is al in 1935 overleden.

Vrij snel na de onteigening spelen de Duitsers het bezit van Kolthoff door aan hun Nederlandse handlangers Gerhard Staal. Deze heeft zich als makelaar gespecialiseerd in de verkoop van voormalige Joodse eigendommen. Het bosperceel in de Appelbergen verkoopt hij echter niet. Of hij dat expres doet of het gewoon niet kwijt kan, is niet duidelijk. Uiteraard ontloopt Gerhard Staal na de oorlog zijn verdiende straf niet. Hij wordt na de bevrijding direct geïnterneerd. Het tribunaal te Assen veroordeelt hem op 25 augustus 1947 tot voortzetting van deze internering tot 25 november 1947, verbeurd-

verklaring van f 5.000,- en ontzetting uit het recht het ambt van makelaar te bekleden en het actief en passief kiesrecht. Na afloop van de internering verhuist hij met zijn gezin naar het westen van het land. Daar overlijden hij en zijn vrouw begin jaren vijftig.

Drie kinderen blijven achter en zij erven het bosperceel. Tenminste formeel, want er lopen inmiddels procedures om het bezit van de Duitse handlangers weer 'terug te onteigenen'. Dit rechtsherstel leidt er uiteindelijk in 1957 toe dat het bosperceel in handen komt van verre

nichten en neven - alle naaste familieleden hebben de oorlog niet overleefd - van Jakob Mozes Benediktus Kolthoff. Op 8 november 1969 houden de erfgenamen Kolthoff een publieke veiling in café Blankeweer te Glimmen. Het bosperceel wordt dan gekocht door Sipke Oosterhuis uit Oosterhoogebrug en daarmee krijgt het verhaal een geheel andere wending.

Oosterhuis richt het bosperceel in als speeltuin voor zijn zieke zoontje. Hij plaatst speelattributen en een caravan op het terrein. Het Kolthoffbospad sluit hij af. Dit alles is tegen het zere been van de Provinciale Planologische Dienst, die de gemeente aanzet tot actie. Bouw- en Woningtoezicht en de politie rukken vervolgens gezamenlijk uit naar de Appelbergen. Er worden afsluitbomen in beslag genomen, proces-verbaal wordt opgemaakt en er komt een aanschrijving tot afbraak. Oosterhuis accepteert dat niet. Hij schakelt een advocaat in en gaat in de tegen-aanval. Het blijkt dat in 1957 een wegenlegger is vastgesteld door Gedeputeerde Staten waarop het Kolthoffbospad voorkomt als openbare weg. Het ontwerp voor die legger is door de gemeente al in 1953 ter inzage gelegd en er zijn toen door de belanghebbenden geen bezwaren ingediend. "Ja, haal je de donder!",

reageert de advocaat van Oosterhuis, "Wie waren die belanghebbenden in 1953-1957 dan wel?!" Tegen de aanschrijving gaat Oosterhuis in beroep bij de gemeenteraad.

Net in deze periode maakt de gemeenteraad wat groeistruipen door en evenals in een mensenleven leiden die soms tot heftige reacties. Een deel van de gemeenteraad is - scherp gezegd - het autoritair optreden van burgemeester Van Ketwich Verschuur meer dan beu. Men wenst niet meer aan zijn leiband te lopen en claimt een eigen positie, zeker ook richting burgers die bezwaar maken tegen besluiten van burgemeester en wethouders. Via de krant weet Oosterhuis met zijn advocaat dit vuurtje nog wat op te stoken. Een stevige discussie in de gemeenteraad is het gevolg. Vooral de VVD-raadsleden Koning en Seelt trekken zeer fel van leer. De burgemeester beschuldigt Seelt er zelfs van "een requisitoir te houden tegen het college". "Bewogen debat over affaire Appelbergen" kopt het Nieuwsblad van het Noorden dan ook op 1 oktober 1970. Vervolgens neemt de affaire eind 1970 een trieste wending door het overlijden van het zoontje van Oosterhuis, die tegen het besluit van de gemeente nog wel een verzoekschrift indient

bij de koningin. Als dit ongegrond wordt verklaard, komt hij in 1973 met de gemeente tot een minnelijke schikking.

En het Kolthoffbospad? Het heeft geen naam-bordje, maar aan de kant van de Leemweg staat wel het bekende bordje "vrije wandeling". Geniet ervan.

1D Het Kolthoffbospad gezien vanaf de Leemweg.